

3. На підставі проведеного аналізу та з урахуванням властивостей матеріалу виготовлення розраховані геометричні розміри приладу яки забезпечать його безпечну експлуатацію.

Список літератури

- 1 Нестерова Д.А.. Методические рекомендации по сбору и обработке морского фитопланктона. / Нестерова Д.А. – Одесса, 1988. – 124 с.
- 2 Морские геологоразведочные работы (ВНИИ экономики минерального сырья и недропользования (ВИЭМС). М.: ВИЭМС, 1996. – 16 с.
- 3 Анурьев В.И. Справочник конструктора-машиностроителя: В 3-х томах. Т. 1/ Анурьев В.И.: - М.: Машиностроение, 1979.-728с.

Одержано 26.03.14

УДК 338

О.А.Комарова, проф., д-р екон.наук, Р.Г.Дигас, ст.гр.ФК-13-М

Кіровоградський національний технічний університет

Теоретичні підходи до визначення сутності поняття прибуток

В статті визначена сутність поняття прибуток, проілюстровано функціонально-організаційну структуру управління прибутком суб'єкта господарювання. В статті також розглядаються думки різних авторів, щодо поняття «прибуток»

прибуток, сутність поняття прибуток, економічна категорія

Актуальність проблеми, полягає у наявності суперечності між прибутком енергопостачальних компаній від надання послуг з передачі та постачання електричної енергії та ефективністю здійснення ними господарської діяльності. Найприбутковіша діяльність окремих підприємств галузі порівняно з негативним показниками якості наданих послуг цими компаніями потребує ґрунтовного дослідження нормативно-правового забезпечення розвитку сфери надання послуг з передачі та постачання електричної енергії в Україні та порівняння умов роботи українських і західних енергопостачальних компаній у контексті співвідношення показників «якість – прибуток».

Вагомий внесок у вирішенні проблем управління прибутком зробили такі вітчизняні вчені, як І. Бланк, А. Гончарук, Г. Кірейцев, І. Кравченко, Л. Лігоненко, А. Мазаракі, С. Мочерний, А. Поддєрьогін, С. Покропивний, Ю. Субботович, А. Турило, Н. Ушакова та ін.

Західні й вітчизняні економісти визначають ефективність діяльності підприємства за допомогою показників рентабельності у вигляді відношень прибутку до цілої низки показників: собівартості, доходу, вартості вкладеного капіталу тощо.

На думку А. Поддєрьогіна, прибуток суб'єкта господарювання відіграє провідну роль у системі управління його фінансами, а тому незмінно привертає значну увагу дослідників із академічних кіл і практиків фінансового менеджменту. Зазвичай, прибуток розглядається у трьох основних аспектах:

- «прибуток як вираження результату фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання та винагорода за підприємницький ризик;
- прибуток як вираження ефективності управління операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю суб'єкта господарювання;
- прибуток як джерело самофінансування підприємства (при цьому чистий прибуток розглядається як найдешевше джерело фінансування потреби підприємства у капіталі та посідає основне місце у так званій ієрархії фінансування)». [4, с. 122].

Відомо, що донедавна у вітчизняній економічній літературі переважало трактування прибутку з погляду його експлуатаційної сутності. Такий підхід ґрунтувався на марксистських ідеях – прибуток визначався як перетворена форма додаткової вартості, тобто безоплатно привласнена капіталістом частину вартості, яка створена працею. [3, с. 39].

А. Сміт та Д. Рікардо виокремили поняття «прибуток» в окрему економічну категорію, яку досліджували у тісному взаємозв'язку з процесом накопичення капіталу, з факторами зростання суспільного багатства. А. Сміт трактував поняття «прибуток» по-різному: як закономірний результат продуктивності капіталу, як винагороду капіталістові за його діяльність і ризик, як вирахування з частини неоплаченої праці найманого працівника.

Величина прибутку, за К. Марксом, залежить від середньої суспільної норми прибутку, отже, прибуток до певної межі можна розглядати як функцію капіталу, оскільки фактором зростання маси прибутку є розмір капіталу. К. Маркс дає таке визначення терміна «прибуток»: «Прибуток складається з надлишку вартості товару над витратами його виробництва, тобто надлишку всієї суми праці, що міститься в товарі, над сплаченою сумою праці, що міститься в ньому». [2, с. 635].

У своїх публікаціях І. О. Бланк одним із перших в Україні для визначення терміну «прибуток» використовує поняття «співвідношення ризику і доходу». За Бланком, «Прибуток – виражений в грошовій формі чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності, що є різницею між сукупним доходом і сукупними витратами в процесі здійснення цієї діяльності». [1, с. 381].

У вітчизняній науковій літературі значна увага приділяється поняттю «управління прибутком». На думку А. М. Поддєрьогіна, прибуток безпосередньо не є об'єктом управління. Управління прибутком насамперед передбачає реалізацію обґрунтованого впливу на факторні показники формування прибутку суб'єкта господарювання – доходів і витрат. Відповідно, модель управління прибутком суб'єкта господарювання має включати сукупність логічно цілісних і взаємопов'язаних функціонально-організаційних блоків, а саме:

- управління затратами;
- управління доходами;
- управління розподілом прибутку (рис. 1).

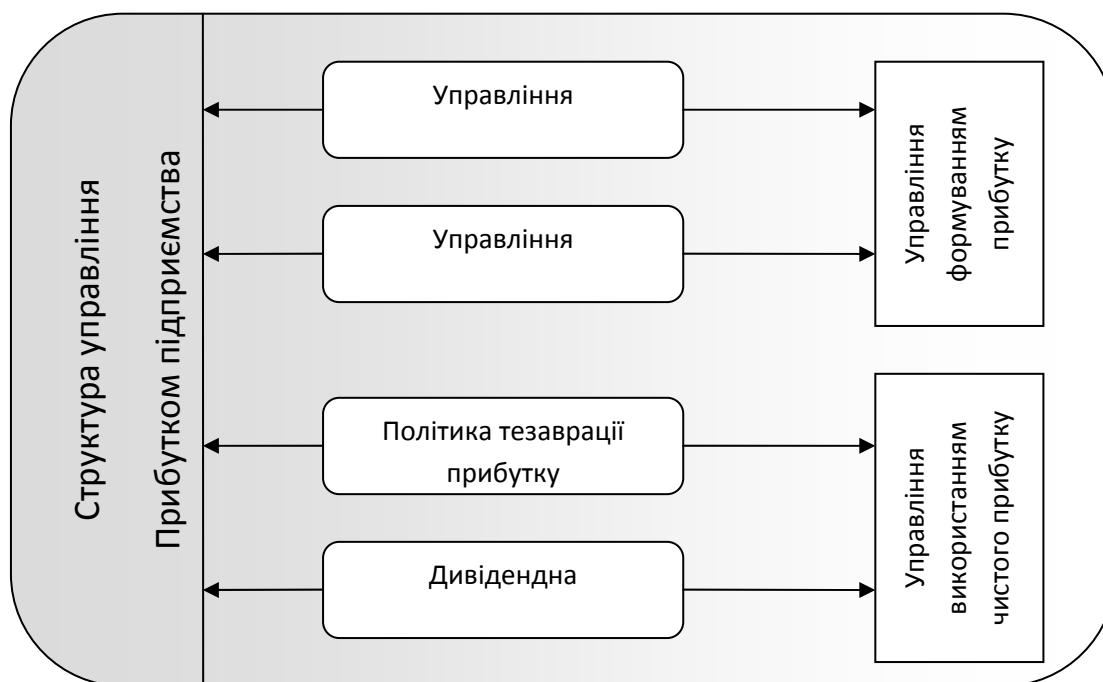

Рисунок 1 – Функціонально-організаційна структура управління прибутком суб'єкта господарювання [4, с. 123]

Отже, в умовах ринкової економіки прибуток за своєю природою є сукупним проявом ефективності фінансового, виробничого й організаційного менеджменту на підприємстві, а його розмір залежить від розміру доходів і витрат.

Таким чином, економічна категорія прибуток за два останні століття зазнала значних змін. Якщо в XIX ст. прибуток розглядався в розрізі окремих показників: заробітної плати, відсотка на вкладений капітал або ренти від надання в експлуатацію власних фондів, то в XX ст. прибуток почали трактувати як результат особливих підприємницьких талантів адаптації до потреб динамічного розвитку діяльності. В кінці XIX ст. в економічній літературі також з'являється трактування прибутку як винагороди за ризик, що й досі відображається в працях відомих українських учених, таких як І. О. Бланк, А. М. Поддєрьогін, Г. Г. Кірейцев, Ю. Л. Субботович та ін.

Необхідно зазначити, що до XX ст. у західній економічній думці була відсутня самостійна теорія прибутку, а починаючи з XX ст. прибуток розглядався як потужна сила, що забезпечує розвиток ринкової економіки.

Висновок

Прибуток у ринкових умовах господарювання – рушійна сила та джерело оновлення виробничих фондів. Він є обов'язковою умовою розширеного відтворення на підприємстві, забезпечення його самофінансування і зміцнення конкурентоздатності на ринку. Прибуток сигналізує про необхідність заходів щодо зменшення собівартості продукції, нарощування обсягів виробництва та реалізації, розширення асортименту виготовленої продукції, доцільності змін у ціновій політиці. Він є визначальним критерієм ефективності господарювання. І нарешті, прибуток – основне джерело соціальних благ для членів трудового колективу. За рахунок прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства після сплати всіх податків, виплати дивідендів і інших першочергових відрахувань, здійснюється матеріальне заохочення працівників і надання їм соціальних пільг.

Список літератури

1. Бланк И. А. Управление прибылью / И. А. Бланк. – К. : Ника-центр, 1998. – 544 с.
2. Маркс К. Капитал : в 4 т. / К. Маркс, Ф. Энгельс. – М. : Политиздат, 1970.
3. Субботович Ю. Л. Прибуток у господарській діяльності підприємницьких структур / Ю. Л. Субботович // Фінанси України. – 1999. – № 12. – С. 39–46.
4. Фінансовий менеджмент : [підручник] / ред. А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2005. – 535 с.

Одержано 26.03.14

УДК 336.011

Н.А. Іщенко, канд. екон. наук, доц., М.О. Грешнікова, студ. гр. ФК-13м

Кіровоградський національний технічний університет

Теоретико-методичні засади оцінки фінансового стану підприємства

У статті розглянуто та узагальнено підходи до визначення поняття «фінансовий стан підприємства». Визначено сутнісні характеристики фінансового стану підприємства. Охарактеризовано методики оцінки фінансового стану підприємства.

фінансовий стан, оцінка фінансового стану, методика аналізу фінансового стану

Постановка проблеми. Стійкий фінансовий стан окремих підприємств є передумовою добробуту працівників підприємства, своєчасного і в повному обсязі виконання бюджету, стабілізації економіки країни загалом. Дослідження фінансового стану підприємства дозволяє визначити рівень його конкурентоспроможності і місце підприємства в економічному середовищі. При цьому роблять висновки щодо ефективності та безризиковості ділових відносин суб'єкта з комерційними банками, постачальниками, інвесторами, позичальниками тощо.

На сучасному етапі відсутній достатньо ефективний метод оцінки фінансового стану підприємства. В той же час результати розробок нових методик зарубіжними дослідниками не можуть бути використані вітчизняними підприємствами, що обумовлюється неспроможністю розроблених моделей дати адекватну оцінку стану тих підприємств, які функціонують в умовах, що відрізняються від умов, для яких були визначені параметри моделей. Тому цілком закономірною є спрямованість сучасних вітчизняних досліджень в області фінансового аналізу на пошук нових підходів щодо оцінки фінансового стану підприємства, які б враховували особливості функціонування підприємств України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні та методичні засади оцінки фінансового стану підприємств розглядалися у працях таких вчених як: О. І. Барановський, М. І. Баканова, І. Т. Балабанова, О. Н. Волкова, А. І. Даниленко, І. В. Зятковський, А. В. Завгородній, В. М. Івахненко, В. В. Ковальова, Л. А. Лахтіонова, В. О. Мец, О. В. Павловська, А. М. Поддєрьогін, Р. С. Сайфуліна, Г. В. Савицька, О. О. Терещенко, Т. Є. Унковська, Е. А. Уткін, М. А. Федотова, М. Г. Чумаченко та інших. Проте, залишається до кінця невизначене питання, який метод оцінки фінансового

© Н.А. Іщенко, М.О. Грешнікова, 2014